

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 372/2017
25.05.2017. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Браниславе Апостоловић, председника већа, Катарине Манојловић Андрић и Бранислава Босиљковића, чланова већа, у парници тужиоца-противтуженог АА из ... – ..., чији је пуномоћник Момчило Јовановић, адвокат из ... – ..., против тужене-противтужиље ББ из ..., ради развода брака, вршења родитељског права, уређења начина одржавања личних односа, издржавања и лишења родитељског права, одлучујући о ревизији тужиоца-противтуженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 352/16 од 12.05.2016. године, у седници већа одржаној 25.05.2017. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца-противтуженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 352/16 од 12.05.2016. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П2 3901/2010 од 16.12.2015. године одлучено је: разведен је брак закључен 20.06.2002. године у Општини ..., матично подручје ..., под текућим бројем ... за годину 2002, између АА, рођеног ... године у ..., од оца ВВ и мајке ГГ и ББ рођене ББ1, рођене ... године у ..., од оца ДД и мајке ЂЂ, сходно одредби члана 41. Породичног закона, па су мал. ЕЕ, рођен ... године у ..., и мал. ЖЖ, рођена ... године у ..., поверени на негу, чување и васпитање мајци ББ, која ће самостално вршити родитељско право (став 1); обавезан је тужилац-противтужени да одмах преда мал. ЕЕ туженој-противтужиљи ББ, под претњом принудног извршења (став 2); обавезана је тужена-противтужиља да на име свог дела доприноса за издржавање мал. деце, и то мал. ЕЕ месечно плаћа по 7.000,00 динара за период од 03.04.2009. године до 12.09.2012. године, а за мал. ЖЖ по 5.000,00 динара почев од 03.04.2009. године до 12.09.2012. године, и за мал. ЕЕ за период од 10.03.2014. године па до 16.12.2015. године по 7.000,00 динара, а које износе ће платити тужиоцу-противтуженом, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде (став 3); обавезан је тужилац-противтужени да на име свог дела доприноса за издржавање мал. ЖЖ месечно плаћа 11.139,00 динара за период од 12.09.2012. године па до 16.12.2015. године, а од 17.12.2015. године па убудуће по 8.000,00 динара, а да на име свог дела доприноса за издржавање мал. ЕЕ месечно плаћа по 11.139,00 динара за период од 12.09.2012. до 10.03.2014. године, а од 16.12.2015.

године по 10.000,00 динара, стим што је доспеле износе дужан платити одједном, а у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде (став 4); овом пресудом мења се решење Првог основног суда у Београду П2 3901/10 од 12.09.2012. године, у ставу првом, па се ставља ван снаге привремена мера у делу у коме је обавезан тужилац-противтужени да на име свог дела доприноса за издржавање мал. ЕЕ плаћа по 11.139,00 динара за период од 10.03.2014. године па до 16.12.2015. године (став 5); уређује се модел виђања оца, овде тужиоца-противтуженог, са мал. децом ЖЖ и ЕЕ на тај начин што ће отац виђати малолетну децу сваког уторка од 14,00 до 19,00 часова, сваког другог викенда од петка у 16,00 часова до недеље у 18,00 часова, оних недеља када деца нису за викенд са оцем поред виђања уторком од 14,00 до 19,00 часова малолетна деца проводиће са оцем заједничко време и четвртком од 14,00 до 19,00 часова, државне и верске празнике деца ће проводити наизменично код сваког родитеља, рођендане деце ће славити наизменично код сваког родитеља, породична славља и окупљања деца ће проводити у породици која слави, 20 дана зимског и месец дана летњег распуста деца ће проводити са оцем (став 6); тужилац-противтужени се делимично лишавља родитељског права у односу на мал. ЕЕ и мал. ЖЖ, и то права да одлучује о питањима која битно утичу на живот деце у погледу права и дужности чувања, подизања, образовања и заступања деце (став 7); одбијен је противтужбени захтев тужене-противтужиље којим је тражила да се тужилац-противтужени у потпуности лиши родитељског права у односу на своју малолетну децу (став 8); одбачена је тужба тужилаца АА, мал. ЕЕ и мал. ЖЖ поднета том суду 26.07.2013. године, као недозвољена (став 9); констатовано је да је тужба тужилаца АА, мал. ЕЕ и мал. ЖЖ поднета том суду 26.09.2012. године повучена (став 10); одбијен је тужбени захтев тужиоца-противтуженог којим је тражио да се мал. ЖЖ и мал. ЕЕ повере тужиоцу као оцу на негу, чување и васпитање који ће самостално вршити родитељско право, као неоснован (став 11); одбијен је предлог тужиоца-противтуженог за одређивање привремене мере којом би се тужена-противтужиља обавезала да на име свог дела доприноса за издржавање мал. ЖЖ плаћа по 15% од остварених месечних прихода за период од 12.09.2012. године па убудуће, а за мал. ЕЕ 25% од остварених месечних прихода за период од 12.09.2012. године до 10.03.2014. године, као неоснован (став 12); свака странка ће сносити своје трошкове поступка (став 13).

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 352/16 од 12.05.2016. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца-противтуженог и тужене-противтужиље и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П2 3901/2010 од 16.12.2015. године у првом, другом, трећем, четвртом, петом, шестом, осмом, деветом, десетом, једанаестом, дванаестом и тринаестом ставу изреке. Другим ставом изреке другостепене пресуде, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца-противтуженог и тужене-противтужиље и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П2 3901/2010 од 16.12.2015. године, у ставу седмом изреке у делу лишења родитељског права оца у погледу права да одлучује о образовању мал. деце, док је у преосталом делу наведена пресуда преиначена тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев за лишење родитељског права тужиоца-противтуженог у односу на мал. ЕЕ и мал. ЖЖ, и то права да одлучује о питањима која битно утичу на живот деце у погледу права и дужности чувања,

подизања и заступања деце. Трећим ставом изреке одбачена је жалба тужиоца од 04.03.2016. године изјављена против пресуде Првог основног суда у Београду П2 3901/2010 од 16.12.2015. године, као недозвољена.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац-противтужени је благовремено изјавио ревизију из свих законских разлога предвиђених чланом 407. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11, 49/13 – УС, 74/13 – УС и 55/14 – у даљем тексту: ЗПП).

Испитујући правилност побијане одлуке у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужиоца-противтуженог није основана.

Побијана пресуда није захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, јер су нижестепени судови одлучивали о захтевима који спадају у судску надлежност. У поступку нису учињене ни битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тач. 6, 8, 10. и 11. ЗПП, нити су у ревизији ове повреде ближе образложене. По оцени Врховног касационог суда, неосновано је и указивање тужиоца-противтуженог на то да је пред другостепним судом учињена битна повреда одредаба поступка из члана 374. став 1. ЗПП, као и да је дошло до прекорачења тужбеног захтева, што су ревизијски разлози из члана 407. став 1. тач. 3. и 5. ЗПП, а због којих је такође изјављена ревизија.

Према утврђеном чињеничном стању, странке су закључиле брак 2002. године и из брака имају двоје малолетне деце – сина ЕЕ рођеног ... године и ћерку ЖЖ рођену ... године. Заједница живота парничних странака фактички је престала 2009. године. Тужилац живи као подстанар у ... у стану површине 54 м², а ради као ... у ОШ „...“ у ... са месечним примањима од око 42.000,00 динара. Од 10.03.2014. године са тужиоцем у заједничком домаћинству живи мал. ЕЕ, који је тог дана дошао код оца, након што је у Центру за социјални рад настала расправа његових родитеља о старатељству над децом, а он дао изјаву да жели да живи са оцем. Мал. ЕЕ од другог полугодишта 2013. године похађа ОШ „...“ у ..., иако га је мајка, тужена-противтужиља у овој парници, уписала у школу у ... и није се сагласила са његовим школовањем у Тужена-противтужиља живи у ... са мал. ЖЖ, у стану површине 50 м² који је власништво њеног брата. Ангажована је по уговору о привременим и повременим пословима у „...“ и на тај начин успева да заради око 20.000,00 динара месечно. Мал. ЖЖ је изразила жељу да након развода родитеља настави да живи са мајком.

Надлежни центар за социјални рад је дао мишљење да мал. ЖЖ и мал. ЕЕ треба поверити мајци на самостално вршење родитељског права, јер отац малолетне деце не поштује судска решења о привременом поверавању деце, не сарађује са институцијом укљученом у решавање породичног статуса чиме даје лош пример деци, не поштује време предвиђено за одржавање контакта са децом, самостално одлучује о школовању мал. ЕЕ, онемогућава контакт мал. ЕЕ са мајком и деце међусобно и индикује негативан став деце према сродницима.

Комисија вештака неуропсихијатријске струке је у свом налазу и мишљењу од 08.02.2012. године навела да тужилац не показује знаке неке трајне или привремене душевне болести или поремећаја, али да је недоследан у вршењу родитељске улоге што се односи на недовољну сарадњу са мајком деце, њено обезвређивање и покушај да је елеминише као родитеља, који нису у интересу деце. Комисија је навела да тужена-противтужила, такође, не показује знаке неке трајне или привремене душевне болести или поремећаја, да спада у нормално структурисане личности и да је у стању да своје здраве снаге усмери ка остваривању интереса деце, а због чега је у најбољем интересу деце да живе са мајком која треба самостално о њима да се стара, васпитава их и негује, са тим да се уреди лични контакт оца са децом према предложеном моделу.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су оценили да је основан захтев тужиоца-противтуженог да се брак странака разведе јер се сврха брака више не остварује, али да је неоснован захтев тужиоца-противтуженог да малолетна деца странака буду њему поверена на вршење родитељског права, а да се тужена-противтужила обавезе да доприноси њиховом издржавању. Деца парничних странака су поверена мајци на самостално вршење родитељског права, отац деце, тужилац-противтужени у овој парници, обавезан је да доприноси њиховом издржавању, уређен је модел виђања оца са малолетном децом у складу са предлогом Центра за социјални рад, а тужилац-противтужени је побијаном пресудом делимично лишен родитељског права само у погледу одлучивања о образовању малолетне деце.

Ревизијом се, у суштини, не оспорава побијана пресуда у делу којим је правноснажно разведен брак странака, већ у делу којим су малолетна деца странака поверена мајци на самостално вршење родитељског права, односно у делу којим је одбијен захтев тужиоца-противтуженог, као оца, да деца буду поверена њему на чување, негу и васпитање, те се последично оспорава и део одлуке који се односи на утврђени модел виђања тужиоца-противтуженог са малолетном децом, утврђену обавезу тужиоца-противтуженог да доприноси издржавању малолетне деце и његову обавезу да одмах преда мал. ЕЕ мајци, као и одлука да се тужилац-противтужени делимично лиши родитељског права у погледу одлучивања о образовању малолетне деце. Најважнији разлози на којима тужилац-противтужени заснива ревизију су следећи: да су „од самог почетка поступка по тужби тужиоца (крајње непорочног и одговорног супруга и родитеља), у недостатку чињеница и правних разлога“, да би оправдали своје одлуке, изигравањем права и извртањем чињеница, судови грубо повредили одредбе чл. 2. и 8. ЗПП; да се приликом доношења одлуке нису руководили најбољим интересима деце зајемченим чланом 6. Породичног закона; да су нижестепени судови повредили темељну норму члана 65. Породичног закона, јер су маргинализовали и прећутали мишљење мал. ЕЕ дато у Центру за социјални рад; да је у поступку коришћен недозвољен доказ – мишљење лекара неуропсихијатријске струке које није снабдевено меморандумом и печатом клинике, па се мора сматрати приватним мишљењем и не може бити правно релевантно за одлучивање.

Врховни касациони суд је оценио као неосноване наводе тужиоца-противтуженог да му у спроведеном поступку није обезбеђена законита и једнака заштита права, те да је оцена доказа извршена на његову штету, противно одредбама чл. 2. и 8. ЗПП. Наиме, парнични поступак у овом предмету је отпочео усвајањем предлога тужиоца-противтуженог за одређивање привремене мере којом су му мал. деца ЕЕ и ЖЖ поверена на самостално вршење родитељског права до правноснажног окончања парнице. Пошто је у поступку утврђено да је тужилац несавесно вршио родитељско право, јер је перманентно спречавао или отежавао одржавање личних односа мал. деце са мајком, не поштујући модел виђања који је одређен од стране Центра за социјални рад, донето је решење о привременој мери којим су мал. деца привремено поверена туженој мајци на негу, старање и васпитање. Наведено решење је донето 20.02.2012. године, а извршено је тек 07.08.2013. године у судском поступку принудног извршења, зато што је тужилац одбијао да преда мал. децу туженој, те му је због тога у извршном поступку чак изречена и казна затвора. Овакво понашање тужиоца је оцењено као несавесно вршење родитељског права и битно је утицало на доношење коначне одлуке да се мал. деца странака повере туженој мајци на чување, негу и васпитање.

Легитимно залагање тужиоца да мал. деца буду поверена њему као родитељу, не може и не сме бити оправдање за радње и поступке тужиоца којима се мал. деци ускраћује право да, сходно одредбама члана 65. Породичног закона („Службени гласник РС“, бр. 18/05 и 6/15), одржавају личне односе са родитељем са којим не живе, као и са сродницима и другим лицима са којима их везује посебна блискост ако ово право није ограничено судском одлуком. У парницама поводом вршења родитељског права, решава се спор између родитеља који не живе у заједници, кад између њих не постоји споразум о начину вршења родитељског права, па решење оваквог спора претпоставља обавезу родитеља да сарађују са установама специјализованим за посредовање у породичним односима и поштују мере суда које се у току спора одреде. Тужилац-противтужени није остварио адекватну сарадњу са Центром за социјални рад, нити се понашао у складу са донетим привременим мерама, па су и то били разлози због којих није усвојен његов тужбени захтев за самостално вршење родитељског права.

У ревизији се неосновано наводи да је побијана пресуда донета погрешном применом материјалног права, а нарочито повредом темељних одредаба чл. 6. и 65. Породичног закона. Према становишту Врховног касационог суда, другостепени суд је детаљно образложио због чега је у најбољем интересу мал. деце парничних странака да након развода брака родитеља буду поверена на самостално вршење родитељског права мајци. У току поступка, оба детета парничних странака су пред Центром за социјални рад, у складу са чланом 65. став 4. Породичног закона, изразила своје мишљење о томе са којим родитељем желе да живе. Малолетна ЖЖ се изјаснила да жели да живи са мајком, а мал. ЕЕ се изјаснио да жели да живи са оцем. Мишљење мал. ЕЕ, по оцени Врховног касационог суда, није прећутано нити маргинализовано, како наводи тужилац-противтужени у ревизији, већ му је посвећена дужна пажња приликом доношења одлуке о вршењу родитељског права. Став мал. ЕЕ да жели да живи са оцем и да

не жели да виђа мајку, оцењен је као покушај детета да прекине агонију у којој се нашао услед сталне изложености конфликту лојалности родитељима и то на тај начин што ће се одредити за оца и прекинути сваки контакт са мајком. У контексту свих сазнања до којих је суд дошао, процењено је да се не ради о аутентичном мишљењу детета које одражава његове стварне потребе, већ је индиковано од стране оца и прихваћено од стране детета како би се редуковала неподношљива тензија услед сталних трзавица. Имајући у виду да је мал. ЕЕ рођен ... године, Врховни касациони суд указује да, према одредбама члана 60. став 4. и члана 61. став 4. Породичног закона, дете које је навршило 15 година живота и које је способно за расуђивање може одлучивати са којим родитељем ће живети, као и о одржавању личних односа са родитељем са којим не живи.

У погледу ревизијских навода који се односе на налаз и мишљење Комисије вештака неуропсихијатријске струке, Врховни касациони суд истиче да се ревизија не може изјавити због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, осим у случају из члана 403. став 2. ЗПП, те да се стога ревизијом не могу оспоравати ни докази на основу којих је утврђено чињенично стање у првостепеном поступку. Овај суд ипак констатује да у пресудама нижестепених судова спорни доказ није третиран као налаз и мишљење институције, а да се другостепени суд у побијаној пресуди детаљно изјаснио о могућности коју је имао тужилац-противтужени да у поступку предложи ново вештачење и навео разлоге због којих ново вештачење није обављено.

Због свих наведених разлога, на основу члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић